

Remiss. Vissa kirurgiska ingrepp i könsorganen

Region Skåne anser att förslaget överlag är väl genomtänkt och att många viktiga aspekter och konsekvenser har beaktats. Till exempel är det synnerligen positivt att beslutet om kirurgiska åtgärder hos myndig patient överlämnas till ansvarig läkare i samverkan med berörd individ då nuvarande krav på beslut av Socialstyrelsen inneburit långa väntetider.

Region Skåne stödjer tanken på att definiera de kirurgiska ingreppen så att dessa syftar till att göra så att könsorganen överensstämmer med könsidentiteten. Enligt förslaget ska man utgå från individens egen upplevelse av sin könsidentitet och inte från ett normativt tänkande. Därigenom kan könsbekräftande vård, inklusive underlivskirurgi ges till personer med könsdysfori, d v s även de som identifierar sig som mellan, bortom eller med båda könen, kvinna respektive man.

Region Skåne anser också att det är positivt att dela upp den juridiska och medicinska processen och att lagstiftningen tydliggörs och förenklas. Det är bra att regleringen inte är allt för detaljerad då det annars finns en risk att den snabbt blir inaktuell.

Region Skåne anser att det är bra att huvudregeln är att personen ska ha fyllt 18 år innan beslut om kirurgiska ingrepp i könsorganen. För den som inte har fyllt 18 år och upplever att kroppen inte överensstämmer med könsidentiteten kan enligt detta lagförslag ansökan inlämnas till Socialstyrelsen. I detta sammanhang ställer lagförslaget ytterligare krav på

sökanden då personen måste antas komma leva i samma könsidentitet även i framtiden och att det därför ska finnas synnerliga skäl för ingreppet. Inom den psykiatriska professionen finns lång erfarenhet av att bedöma huruvida personen i fråga kan antas leva i samma könsidentitet i framtiden. Denna erfarenhet begränsar sig i stor utsträckning dock till binära personer utifrån lagens lydelse idag. Med tanke på att den nya lagen skulle inkludera personer som identifierar sig mellan, bortom eller med båda könen ställs nya krav på professionen särskilt som det dessutom saknas evidens i litteraturen som skulle kunna underlätta denna bedömning.

Det anges vidare att möjligheten att genomgå underlivskirurgi endast ska kunna komma i fråga *undantagsvis*. Promemorian saknar ett grundläggande resonemang om varför man tänker att denna möjlighet endast i *undantagsfall* ska kunna komma i fråga. Antalet individer som inte har fyllt 18 år och söker könsbekräftande vård har ökat markant de senaste åren i Region Skåne och i hela landet. På de flesta barnpsykiatriska mottagningar i landet, så även i Region Skåne tar man endast emot individer som definierar sig som binära med tanke på brist på evidens gällande ungdomar som definierar sig som mellan, bortom eller med båda könen. Att i denna situation avgöra vad som är undantagsfall är en stor utmaning för alla inblandade.

För barn som fyllt 15 år föreslås att ansökan till Socialstyrelsen ska göras av individen själv. Förslaget kan uppfattas som otydligt beträffande vårdnadshavarnas samtycke. Å ena sidan anges att det inte bör införas något absolut krav på vårdnadshavarnas samtycke till aktuella ingrepp men å andra sidan anges att det sällan torde vara lämpligt att den unge genomgår underlivskirurgi utan vårdnadshavarnas samtycke. Från professionen sida betonas vikten av att den unge får stöd av sina vårdnadshavare, helst av hela sin omgivning. Forskning visar med all tydlighet att detta är en avgörande faktor huruvida personen i fråga kan komma ut för sin omgivning, hur den psykiska hälsan upplevs och hur individens nöjdhet med sin egen process och med sitt eget liv kommer att se ut längre fram.

Region Skåne anser att det är väsentligt att centralisera denna verksamhet och noggrant följa upp resultaten inom ramen för ett samlat forskningsprojekt. Detta gäller i synnerhet den verksamhet som byggs upp för individer under 18 år.

Beträffande barn med medfödda avvikelser i könsutvecklingen anser Region Skåne att det är bra att dessa föreslås få sin behandling inom ramen för den vanliga hälso- och sjukvården då det minskar stigmatiseringen för denna grupp.

Utöver detta vill Region Skåne kommentera några mindre detaljer i förslaget:

- På sidan 9 anges i 2 a § ” En person som har fyllt arton år får på egen begäran steriliseras i samband med sådant ingrepp som avses i 2 paragrafen (2018:000) om vissa kirurgisk ingrepp i könsorganen om förutsättningar i övrigt föreligger för sterilisering”. Uttrycket *i samband med* kan misstolkas som att sterilisering endast får förekomma om personen samtidigt genomgår andra kirurgiska ingrepp för att bli könskongruent. Samma risk för missförstånd föreligger på sidan 85 där det anges att Socialstyrelsens tillstånd krävs för sterilisering när personer under 18 år ansöker om detta *i samband med* ansökan om tillstånd till andra ingrepp i könsorganen. Idag är det många patienter som endast önskar sterilisering *utan* andra samtidigt operativa åtgärder.
- På sidan 38 anges att sterilisering innebär att äggledare eller sädesledare klipps av och längre ner i samma stycke att åtgärderna är irreversibla (ej möjliga att återställa). Idag kan med mikrokirurgiska metoder såväl sädesledare som äggledare återställas i syfte att återställa fertiliteten.
- På sidorna 94-99 är ordet ”författningskommentar” felstavat i sidhuvudet.

Kirurgiska ingrepp i könsorganen är idag koncentrerade till Stockholm, Linköping och Göteborg. Därtill finns särskilda utredningsteam, varav ett i Lund. Region Skåne önskar att rollen och konsekvenserna för dessa utredningsteam utifrån förslagets intentioner förtydligas. I aktuellt förslag beskrivs konsekvenserna för berörda landsting främst i ekonomiska termer (5.2.1). Överväganden beträffande berörda landstings förmåga att tillgodose ett eventuellt ökat åtagande i perspektivet av kapacitet och kvalitet framgår inte lika tydligt.

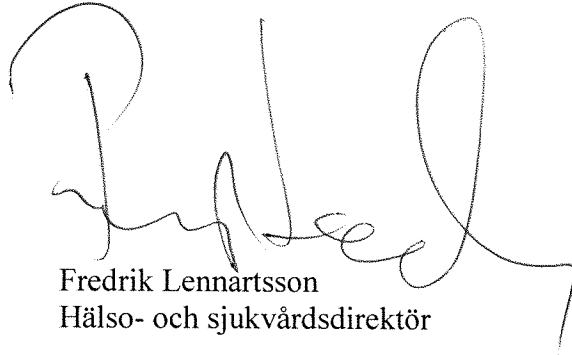
Region Skåne vill också passa på att understryka de utmaningar som vården står inför i de fall där det juridiska könet (angivet i patientadministrativa system) är annorlunda än det biologiska könet. Biologiskt födda män och kvinnor har till exempel i många fall olika referensvärden avseende laboratedata vilket kan föranleda onödiga utredningar om vårdpersonalen inte är uppmärksam. Akuta buksmärter kan hos en juridisk man vara en äggstocksinfektion och en juridisk kvinna kan ha prostatacancer. Det är viktigt att vårdpersonal får utbildning i dessa frågor.

Sammanfattningsvis ställer sig Region Skåne bakom den aktuella promemorian och anser att man med detta förslag genomför en nödvändig modernisering av aktuell lag och därmed bidrar till att den aktuella gruppen blir hörd och korrekt omhändertagen.

Slutligen är det viktigt att utgångspunkten, när olika gruppers behov av vård vägs mot varandra, alltid måste vara att den som har störst behov av vård ska ges företräde.

Anna-Lena Hogerud
Ordförande

Fredrik Lennartsson
Hälso- och sjukvårdsdirektör